

DIIS POLICY BRIEF SEPTEMBER 2016

Et radikalt forsvar for demokrati **GIV PLADS TIL ANTIDEMOKRATISKE YTRINGER**

**Vores demokratiske kultur kan fungere som
bolværk mod radikalisering, hvis vi skaber
plads til flere radikale bevægelers politiske
projekter i den offentlige debat.**

Der bliver ofte peget på demokratiets frihedsgrader som et af problemerne i konfrontationen med radikalisme og politisk vold: Ytringsfrihed understøtter spredningen af radikale ideer, og forsamlingsfrihed understøtter radikale fællesskaber. Men de demokratiske frihedsgrader kan også være en del af løsningen. De kan skabe offentlig debat om radikale og antidemokratiske bevægelers anklagepunkter og utopier. De kan invitere bevægelserne ud i det offentlige rum og skabe synlighed om modkulturenes virkemåder. Selvom mange politiske uenigheder er uløselige, og

ANBEFALINGER

- Accepter en reel politisk uenighed og støt initiativer, der skaber rum for en kritisk samfundsdebat
- Tag radikale holdninger, frustrationer og kritikker alvorligt, giv plads til lovlige radikale ytringer i den offentlige debat, og fokuser på bekæmpelse af ulovlige handlinger
- Adresser åbent de dilemmaer og kompromisser, som er en del af moderne udenrigs- og sikkerhedspolitik

Fundamental politisk uenighed er et demokratisk grundvilkår

” Succeskriteriet for en effektiv forebyggelsespolitik er fraværet af politisk vold og kriminalitet samt øget demokratisk deltagelse”

konsensus næppe er et realistisk ideal, kan alene inklusionen i den offentlige debat skabe en følelse af medansvar over for samfundsfællesskabet.

Demokratisering i stedet for afradikalisering

Der er to dominerende tilgange til radikale eller antidemokratiske bevægelser og deres online-propaganda. Enten vil man bekæmpe dem med sanktioner og uddrive dem fra fællesskabet, eller også skal de normaliseres og tales til fornuft. Begge tilgange forhindrer en virkningsfuld demokratisk offentlighed. Bekæmpelse og udgrænsning øger blot modmagtspotentialet og eskalerer konflikten, og selv i den parlamentariske debat er det sjældent argumenteret, som vinder (uanset hvor faktisk velfunderet det er). Det er derimod kompromisset, der respekterer forskellene mellem de involverede parter, som skaber en parlamentarisk fællesånd. Samme anerkendelse af den radikale og antidemokratiske **Anden** som politisk modstander er nødvendig, hvis vi skal forebygge politisk vold. Anerkend derfor, at manglende konsensus og uløselige uoverensstemmelser er et demokratisk grundvilkår – ikke udtryk for radikaliserings.

Den nuværende radikaliseringsforebyggelse skaber i modsætning til demokratisk inklusion et øget pres på normaliteten. Almindelige, ungdommelige identitets-eksperimenter (fx eksperimenter med online-radikalisme) ses i stigende grad som udtryk for tidlig radikaliserings, hvorved mistrivsel og afvigelse fra den 'sunde' normalitet uforvarende kobles til selv det mindste spor af ideologisk fremmedhed. Det skaber et øget pres på normalisering (normalbilledet indsnævres og afpolitiseres), og alle samfundsborgere afrettes efter den samme (politiske korrekte) skabelon. Herved forringes den samfundsskabte spejlsal af mulige identiteter og udtryksformer, som den enkelte kan udtrykke sig igennem. Det styrker de ekskluderedes had til normalbilledet, og modstanden forøges.

Radikale modkulturer er politiske

Radikaliseringsdebatten hjemses af to vildfarelser. På den ene side er det en misforståelse at antage, at vi alle grundlæggende er ens, ønsker de samme ting og har de samme mål i livet. På samme tid er det også en misforståelse, at vi grundlæggende er forskellige og adskilt af civilisatoriske og kulturelle essenser. Problemet er, at den første tilgang underkender det politiske, mens den anden tilgang essentialiserer det. Den første tilgang får hele problemet til at handle om nære sociale forhold og peger på normaliteten som det 'gode', apolitiske alternativ. Den anden tilgang, som primært fokuserer på radikal Islam, vil enten bruge såkaldte moderate imamer til at sende budskaber ind i radikale miljøer eller gå i rette med religionen og ideologien, fordi den anses som hovedårsag til volden eller som uforenelig med danske værdier. Begge tilgange fjerner de politiske nuancer fra problemstillingen.

Hvis modnarrativer og informationskampagner eksempelvis konstrueres ud fra disse to misforståelser, skaber det enten budskaber, som promoverer en apolitisk multikulturel normalitet blottet for radikalitet og samfundskritik, eller budskaber, som postulerer at kende sandheden om verdens tilstand og religioners/ideologiers rette betydning. Den første tilgang konstruerer glansbilleder uden identifikation. Den anden tilgang er en direkte provokation over for dem, der er fundamentalt uenige med de præmisser og virkelighedsbeskrivelser, modbudskaberne baseres på. Selvom det ikke er intentionen, risikerer budskaberne altså at fremstå arrogante i modtagernes øjne, hvilket blot øger polarisering. **Accepter i stedet reel politisk uenighed og støt initiativer, der skaber rum for en kritisk samfundsdebat.**

Flere stemmer i debatten

Et alternativ til normalisering eller identitetspolitisk koldkrig er at konkretisere og kontekstualisere det mangefacetterede felt af problemstillinger, som bevægelser og modkulturer vokser ud af. Det gøres ved at inkludere radikale og antidemokratiske bevægelers politiske og sociale kritikker i den offentlige debat. Frem for at gøre udfordringerne fra radikale og antidemokratiske ideer og bevægelser til spørgsmål om statens suverænitet, sandheden om verdens tilstand eller normalisering af politiske afvigere skal debatten genrejse de politiske modsætningsforhold og problemstillinger, som ellers i det skjulte genererer følelser og politisk vilje til også med vold at søge alternativer til den liberaldemokratiske velfærdsstat. For at fremme den åbne, demokratiske debat, behøver vi et endegyldigt opgør med forestillingen om, at der er en 1:1 sammenhæng mellem radikale holdninger og radikale handlinger. På den ene side opretholdes et demokratisk status quo med voldelige midler, ved at staten udøver sit legitime voldsmonopol. På den anden side er det muligt at gå ind for samfunds-omvæltninger uden direkte at udfordre voldsmonopolet. Åbenheden af de politiske mulighedsstrukturer,

dvs. statens vilje til at skabe adgang til de politiske beslutningsprocesser og demokratisk debat om beslutningernes grundlag, samt åbenheden af den offentlige debat er med til at påvirke, om radikale modstandsformer finder udtryk inden for det demokratiske rum eller ender i voldelige excesser. Historisk set har Danmarks været proaktiv i brugen af den demokratiske frustrationsventil ved blandt andet at give ytringsfriheden vide rammer. Vi bør også fremadrettet stole på vores demokratiske åbenhed frem for at satse på mindre frihed, mere censur og et stærkere meningsmonopol.

Drop derfor ideerne om ideologisk afradikalisering af vildfarne unge. Det indsnævrer blot samfundets normalitetsforståelse og skaber en mindre margin for ikke-voldelige modkulturer. Succeskriteriet for en effektiv forebyggelsespolitik bør ikke være normalisering, men fraværet af politisk vold og kriminalitet samt øget demokratisk deltagelse. **Tag derfor radikale holdninger, frustrationer og kritikker alvorligt, skab mere plads til lovlige radikale ytringer, og fokuser på bekæmpelse af ulovlige handlinger.**

Tilgange til radikalisering

	Første dominerende tilgang	Anbefalet tilgang	Anden dominerende tilgang
<i>Tilgang til radikalisme og politisk vold</i>	Essentialisering (fokus på kulturel eller religiøs andethed)	Demokratisk debat (repolitisering)	Afpolitisering og individualisering
<i>Konflikthåndtering på politisk niveau</i>	Kamp mellem ideologier eller civilisationer (Islam vs. Vesten)	Politisk konflikt (samfundspolitikken inddrages i problemforståelse)	Ingen politisk konflikt mulig (fokus er udelukkende på nære sociale og individuelle forhold)
<i>Løsningsforståelse</i>	Censur og forbud (begrænsning af frihedsrettigheder)	Åben politisk kultur (accept af radikalisme og antidemokratisme)	Afradikalisering og normalisering

Dette brief anbefaler en bedre balancegang mellem de to dominerende tilgange til radikalisering.

Vi bør også fremadrettet stole på vores demokratiske åbenhed frem for at satse på mindre frihed, mere censur og et stærkere meningsmonopol

”For at fremme den åbne, demokratiske debat, har vi brug for et endegyldigt opgør med forestillingen om, at der er en 1:1 sammenhæng mellem radikale holdninger og radikale handlinger.”

Ærlighed om de politiske realiteter

Informationskampagner har svært ved at forholde sig til radikale kritikkers politiske kompleksitet. Princippet om, at man ikke skal kaste med sten, når man selv bor i glashus, burde derfor fungere som rettesnor for alle modnarrativer og kampagner. Vestlig propaganda arbejder ofte med stærkt forsimplede virkelighedsbeskrivelser, samtidig med modparten anklages for at gøre præcis det samme. Et budskab om at afstå fra voldelig aktivisme i konfliktzoner risikerer at ramme ved siden af, hvis afsenderen af budskabet selv er voldeligt engageret (som fx den danske stats deltagelse i krigen i Syrien/Irak).

Meget brændstof til eksempelvis islamistiske og jihadistiske gruppers fortællinger er netop den store diskrepans mellem det, som vestlige regeringer siger, de gør, og det, som de reelt foretager sig. Det realpolitiske virkelighedsbillede spiller en helt central rolle i onlinepropagandaen. Politikere taler om demokrati, fred og menneskerettigheder, men arbejder ud fra en

diplomatisk pragmatisme på den internationale scene og må indgå kompromisser for at sikre statens interesser. Når realpolitikken nødvendiggør uhellige alliancer med menneskerettighedskrænkende stater som Israel, Tyrkiet eller Saudi Arabien, bør embedsmænd og politikere gøre mere for at legitimere den realpolitiske diskurs i stedet for at overtrække politikken med retorisk glassur, der fornægter den politiske realitet. **Adresser derfor åbent de dilemmaer og kompromisser, som er en del af moderne udenrigs- og sikkerhedspolitik.**

Tobias Gemmerli, cand.scient.pol., International Sikkerhed (toge@diis.dk)

Forsideillustration: Pawel Kuczynski

